

De jonkvrouw en de tuinman

De jonkvrouw woont op een mooi en uitgestrekt landgoed. Midden op het landgoed woont zij in een royaal landhuis met een prachtige, weelderige tuin. Voor het verzorgen van haar tuin heeft de jonkvrouw sinds jaar en dag de beschikking over een tuinman.

Omdat de jonkvrouw enorm geniet van het wandelen in de tuin, mag de tuin steeds groter worden.

Na verloop van tijd komt er daarom een tuinman bij. En nog een tuinman. En nog een tuinman.

Op een dag komt een van de tuinmannen naar het landhuis. Hij wil graag de jonkvrouw spreken. Het is een jonge kerel. Atletisch gebouwd, stalen spieren, een blonde haardos. Een lust voor het oog!

Voor zijn kinderen wil hij een zandbak maken. Of hij daarvoor zand mag gebruiken van de witte heuvel bij de zandverstuiving van het landgoed. “Maar natuurlijk,” antwoordt de jonkvrouw, “gebruik de grote kar en de graafmachine maar. Je moet immers zuinig zijn op dat mooie lijf van je! Als je kinderen groot zijn stort je het zand maar weer terug.”

Opgetogen verlaat de stoere tuinman het landhuis. Op het tuinpad komt hij zijn gekromde kreupele collega tegen, de specialist in orchideeën en exotische planten. Blij vertelt hij over zijn kinderen en de zandbak. En dat hij zand mag lenen van de jonkvrouw.

De volgende ochtend gaat de gekromde kreupele tuinman naar het landhuis. Ook hij heeft kinderen.

Ook hij wil een zandbak maken. Of hij daarvoor zand mag gebruiken van de witte heuvel bij de zandverstuiving van het landgoed. De jonkvrouw bekijkt hem van top tot teen. “Bedenk wel,” antwoordt zij, “dat je voor iedere tien kruiwagens zand die je meeneemt één kruiwagen zand extra terug moet brengen. Als je zeker weet dat je dat redt, mag je zand van mij gebruiken. Gebruik de kruiwagen met het houten wiel, dan kan de band niet lek gaan. En neem de schop met de kortste steel, die zal niet breken.”

Met gebogen hoofd verlaat de tuinman het landhuis.

Rechtvaardigheid is wat de machthebber beslist, heeft een groot denker ooit gezegd. Vanuit dat standpunt is de jonkvrouw rechtvaardig in haar besluit. Wij denken wellicht dat deze definitie achterhaald is; dat rechtvaardigheid iets anders is dan dat wat de machthebber beslist.

Het Europese monetaire systeem doet denken aan de jonkvrouw. Wie er gezond en sterk uit ziet kan gemakkelijk lenen tegen lage rente en prettige voorwaarden. Wie er wat minder gezond bij staat, om wat voor reden dan ook (aangeboren of door een ongeval), kan slechts lenen tegen een flinke rente en met bijzondere voorwaarden.

Er is een verklaring voor dit verschil: bij lenen aan een gezonde is er nauwelijks risico. Het geleende zal teruggegeven worden. Bij lenen aan een minder gezonde is er meer risico. De kans dat het geleende teruggegeven wordt is kleiner. Daarom moet meer dan het geleende teruggegeven worden. Veel meer, wanneer de lener erg ongezond is, om dit risico af te dekken.

Hoe rechtvaardig dit is, hangt van de definitie van rechtvaardigheid af. Dat er sprake is van ongelijke behandeling, het meten met meerdere maten of een gedachtenkronkel, lijkt wel duidelijk. Wanneer meer terugbetaald moet worden naarmate de mogelijkheden om terug te betalen minder zijn, wordt de kans dat alles betaald wordt immers kleiner. Het risico wordt niet afgedekt, maar vergroot.

Tegelijk wordt de last voor de minder gezonde lener zwaarder. Daarmee wordt het verschil tussen de gezonde en minder gezonde lener groter.

Uit de verschillende media komen berichten dat ook banken in Nederland de denkwijze van de jonkvrouw denken over te nemen. Ongetwijfeld brengt dat voor zowel een betreffende bank als voor groepen consumenten niet louter voordelen. Laat staan dat de samenleving er gezonder door wordt.